

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2016. gada 7. aprīlī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Publiskie iepirkumi — Direktīva 2004/18/EK — Saimnieciskās darbības subjektu tehniskās un/vai profesionālās iespējas — 48. panta 3. punkts — Iespēja atsaukties uz citu subjektu iespējām — Nosacījumi un kārtība — Starp pretendentu un citiem subjektiem pastāvošo saikņu raksturs — Piedāvājuma grozīšana — Elektroniskas izsoles atcelšana un atkārtošana — Direktīva 2014/24/ES

Lieta C-324/14

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Krajowa Izba Odwoławcza* (Valsts Pārsūdzības padome, Polija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2014. gada 18. jūnijā un kas Tiesā reģistrēts 2014. gada 7. jūlijā, tiesvedībā

Partner Apelski Dariusz

pret

Zarząd Oczyszczania Miasta,

pedaloties

Remondis sp. z o.o.,

MR Road Service sp. z o.o.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: Tiesas priekšsēdētāja vietnieks A. Ticano [*A. Tizzano*], kurš pilda pirmās palātas priekšsēdētāja pienākumus (referents), tiesneši F. Biltšens [*F. Biltgen*], E. Levits, M. Bergere [*M. Berger*] un S. Rodins [*S. Rodin*],

ģenerālvokāts N. Jēskinens [*N. Jääskinen*],

sekretārs K. Malaceks [*K. Malacek*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2015. gada 7. maija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza

— *Partner Apelski Dariusz* vārdā — *T. Krześniak*, advokat,

— *Zarząd Oczyszczania Miasta* vārdā — *K. Wąsik*, radca prawny,

* Tiesvedības valoda – poļu.

- *Remondis sp. z o.o.* un *MR Road Service sp. z o.o.* vārdā – *K. Kamiński* un *K. Dajczer, radcowie prawni*,
 - Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, kā arī *M. Szwarc* un *D. Lutostańska*, pārstāvji,
 - Spānijas valdības vārdā – *J. García-Valdecasas Dorrego*, pārstāve,
 - Latvijas valdības vārdā – *I. Kalniņš* un *I. Nesterova*, pārstāvji,
 - Eiropas Komisijas vārdā – *K. Herrmann* un *A. Tokár*, pārstāvji,
- noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2015. gada 8. septembra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvas 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu [būvdarbu, piegādes un pakalpojumu publiskā iepirkuma līgumu] slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV L 134, 114. lpp.), 2 un 44. pantu un 48. panta 3. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Partner Apelski Dariusz* (turpmāk tekstā – “*Partner*”) un *Zarząd Oczyszczania Miasta* (Pilsētas Uzkopšanas pārvalde, turpmāk tekstā – “*Varšavas pilsētas Uzkopšanas pārvalde*”) par tās izslēgšanu no publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras par ielu kompleksu mehānisku tīrīšanu Varšavas pilsētā (Polija) 2014.–2017. gadā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 2004/18

- 3 Direktīvas 2004/18 preambulas 46. apsvērumā ir noteikts:

“Līgumu slēgšanas tiesības jāpiešķir, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, kas nodrošina atbilstību pārredzamības, nediskriminēšanas un vienādu iespēju principam un kas garantē piedāvājumu novērtēšanu efektīvas konkurences apstākļos. Tādēļ ir ieteicams ļaut piemērot tikai divus piešķiršanas kritērijus – “viszemākā cena” un “ekonomiski visizdevīgākais piedāvājums”.

Lai līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanā nodrošinātu atbilstību vienādu iespēju principam, lietderīgi paredzēt – tiesu praksē atzītu – pienākumu nodrošināt vajadzīgo pārredzamību, lai visi pretendenti varētu būt pietiekami informēti par kritērijiem un kārtību, ko piemēros ekonomiski visizdevīgākā piedāvājuma noteikšanā. [..]”

- 4 Šīs direktīvas 2. pantā “Līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas principi” ir paredzēts:

“Līgumslēdzējas iestādes pret visiem komersantiem izturas vienādi un nediskriminējoši un rīkojas pārredzami.”

- 5 Šīs direktīvas 44. pantā “Dalībnieku atbilstības pārbaude un atlase un līguma slēgšanas tiesību piešķiršana” ir noteikts:

“1. Līguma slēgšanas tiesības piešķir, pamatojoties uz 53. un 55. pantā paredzētajiem kritērijiem un ievērojot 24. pantu pēc tam, kad saskaņā ar 45. un 46. pantu neizslēgto komersantu atbilstību līgumslēdzējas iestādes ir pārbaudījušas atbilstoši 47. līdz 52. pantā minētajiem ekonomiskā un finanšu stāvokļa, profesionālās un tehniskās kompetences vai iespēju kritērijiem un – vajadzības gadījumā – saskaņā ar nediskriminēšanas noteikumiem un kritērijiem, kas minēti 3. punktā.

2. Līgumslēdzējas iestādes var prasīt kandidātu un pretendentu atbilstību minimālajiem iespēju līmeņiem atbilstīgi 47. un 48. pantam.

Konkrēta līguma saistībā prasītās 47. un 48. pantā minētās informācijas apjomam un minimālajiem iespēju līmeņiem jābūt attiecinātiem uz minētā līguma priekšmetu un samērojamiem ar to.

Šos minimālos līmeņus norāda līguma paziņojumā.

[..]”

- 6 Direktīvas 2004/18 47. panta “Ekonomiskais un finanšu stāvoklis” 2. punktā ir paredzēts:

“Komersants attiecīgā gadījumā un konkrēta līguma vajadzībām var izmantot citu juridisko personu kompetenci neatkarīgi no tā, kāds ir to starpā pastāvošo saistību tiesiskais raksturs. Šādā gadījumā komersantam jāpierāda līgumslēdzējai iestādei tas, ka viņa rīcībā būs vajadzīgie resursi, šai nolūkā, piemēram, uzrādot minēto juridisko personu apņemšanās rakstu.”

- 7 Šīs direktīvas 48. pantā “Tehniskās un/vai profesionālās iespējas” ir noteikts:

“1. Komersantu tehniskās un/vai profesionālās iespējas novērtē un pārbauda saskaņā ar 2. un 3. punktu.

2. Komersantu tehniskās iespējas var pierādīt ar vienu vai vairākiem no turpmāk minētajiem līdzekļiem saistībā ar būvdarbu, piegāžu vai pakalpojumu veidu, apjomu vai nozīmīgumu:

a) [..]

- ii) galveno iepriekšējos trijos gados veikto piegāžu vai sniegto pakalpojumu uzskaitījums, norādot summas, realizācijas laiku un saņēmējus gan valsts, gan privātajā sektorā. [..]

[..]

[..]

3. Komersants attiecīgā gadījumā un konkrēta līguma vajadzībām var izmantot citu juridisko personu kompetenci neatkarīgi no tā, kāds ir to starpā pastāvošo saistību tiesiskais raksturs. Šādā gadījumā komersantam jāpierāda līgumslēdzējai iestādei tas, ka viņa rīcībā būs līguma izpildei vajadzīgie resursi, piemēram, uzrādot minēto juridisko personu apņemšanās rakstu par vajadzīgo resursu nodošanu komersanta rīcībā.

[..]”

- 8 Direktīvas 2004/18 51. pantā “Papildu dokumentācija un informācija” ir paredzēts:

“Līgumslēdzēja iestāde var uzaicināt komersantus papildināt vai precizēt sertifikātus un dokumentus, kas iesniegti saskaņā ar 45. līdz 50. pantu.”

9 Šīs direktīvas 54. pantā “Elektronisku izsoļu izmantošana” ir noteikts:

“1. Dalībvalstis var noteikt, ka līgumslēdzējas iestādes drīkst izmantot elektroniskas izsoles.

[..]

4. Pirms rīkot elektronisku izsoli, līgumslēdzējas iestādes pilnībā paveic piedāvājumu sākotnējo novērtējumu atbilstīgi piešķiršanas kritērijam/kritēriju kopai un atbilstīgi noteiktajam šo kritēriju novērtējumam.

Vienlaikus visus pretendentes, kas iesnieguši pieņemamus piedāvājumus, elektroniski uzaicina iesniegt jaunas cenas un/vai jaunas vērtības; [..]

[..]

8. Pēc elektroniskas izsoles beigām līgumslēdzējas iestādes piešķir līguma slēgšanas tiesības saskaņā ar 53. pantu, pamatojoties uz elektroniskās izsoles rezultātiem.

Līgumslēdzējas iestādes nedrīkst izmantot elektroniskas izsoles neatbilstošā veidā, nedz arī tā, lai novērstu, ierobežotu vai kropļotu konkurenci vai lai mainītu līguma priekšmetu, par ko izsole ir izsludināta ar publicēto līguma paziņojumu un kas noteikts specifikācijā.”

Direktīva 2014/24/ES

10 Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīvas 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18[.] (OV L 94, 65. lpp.) preambulas 2. apsvērumā ir noteikts:

“[..] Publiskā iepirkuma noteikumi, kas pieņemti saskaņā ar [..] Direktīvu 2004/18/EK [..], būtu jāpārskata un jāmodernizē, lai palielinātu publiskā sektora izdevumu efektivitāti, atvieglojot jo īpaši mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) piedalīšanos publiskajos iepirkumos [..]. Turklāt ir nepieciešams precizēt galvenos jēdzienus un koncepcijas, lai nodrošinātu juridisko noteiktību un ietvertu dažus ar tiem saistītus Eiropas Savienības Tiesas iedibinātās judikatūras aspektus.”

11 Direktīvas 2014/24 63. pantā “Paļaušanās uz citu subjektu spējām” ir noteikts:

“1. Attiecībā uz kritērijiem, kuri attiecas uz saimniecisko un finansiālo stāvokli, kā noteikts 58. panta 3. punktā, un attiecībā uz kritērijiem, kuri attiecas uz tehnisko un profesionālo spēju, kā noteikts 58. panta 4. punktā, ekonomikas dalībnieks var attiecīgā gadījumā un saistībā ar konkrētu līgumu paļauties uz citu subjektu spējām neatkarīgi no tā, kāda veida juridiskās saiknes pastāv starp to un šiem subjektiem. Tomēr attiecībā uz kritērijiem, kuri attiecas uz izglītību vai profesionālo kvalifikāciju, kā noteikts XII pielikuma II daļas f) punktā, vai uz attiecīgo profesionālo pieredzi, ekonomikas dalībnieki var paļauties tikai uz citu subjektu spējām, ja šis subjekts veiks darbus vai sniegs pakalpojumus, kuriem šīs spējas ir nepieciešamas. Ja ekonomikas dalībnieks vēlas paļauties uz citu subjektu spējām, tas līgumslēdzējai iestādei pierāda, ka viņa rīcībā būs nepieciešamie līdzekļi, piemēram, uzrādot minēto subjektu saistības šajā sakarā.

[..]

2. Attiecībā uz būvdarbu līgumiem, pakalpojumu līgumiem un izvietošanas vai uzstādīšanas darbiem saistībā ar piegādes līgumu līgumslēdzējas iestādes var prasīt, lai konkrētus kritiski svarīgus uzdevumus pildītu tieši pats pretendents [..].”

- 12 Saskaņā ar šīs direktīvas 90. panta 1. punktu:

“Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības līdz 2016. gada 18. aprīlim. [..]”

Polijas tiesības

- 13 Direktīva 2004/18 Polijas tiesību sistēmā tika transponēta ar Likumu par publiskajiem iepirkumiem piemērojamām tiesībām (2013. gada *Dz. U.*, 907., 984., 1047. un 1473. nodaļa, kā arī 2014. gada *Dz. U.*, 423. nodaļa; turpmāk tekstā – “Likums par PIT”).

- 14 Likuma par PIT 26. panta 2.b punkts ir izteikts šādā redakcijā:

“Saimnieciskās darbības subjekts var pamatoties uz cita subjekta zināšanām, pieredzi, tehniskajām iespējām un līguma izpildei piemērotām personām vai finansiālajām iespējām neatkarīgi no tā, kāds ir to starpā pastāvošo saistību tiesiskais raksturs. Šajā gadījumā tam ir jāpierāda līgumslēdzējai iestādei, ka tā rīcībā būs resursi, kas vajadzīgi, lai izpildītu līgumu, piemēram, uzrādot šo subjektu rakstveida apņemšanos, saskaņā ar kuru līguma izpildes termiņam atbilstošajā laikposmā tā rīcībā būs nepieciešamie resursi [..].”

- 15 Likuma par PIT 83. panta 2. un 3. punktā ir noteikts:

“2. Ja līguma priekšmets ir dalāms, līgumslēdzēja iestāde var piekrist piedāvājuma saņemšanai attiecībā uz kādu daļu.

3. 2. punktā minētajā gadījumā saimnieciskās darbības subjekts var iesniegt piedāvājumus attiecībā uz vienu vai vairākām līguma daļām, ja vien līgumslēdzēja iestāde nav noteikusi līguma daļu maksimālo skaitu, uz ko var attiekties viena saimnieciskās darbības subjekta piedāvājumi attiecībā uz daļām.”

- 16 Likuma par PIT 91.b panta 1. punktā ir noteikts:

“Līgumslēdzēja iestāde, izmantojot elektroniskos sakaru līdzekļus, aicina visus saimnieciskās darbības subjektus, kas ir iesnieguši piedāvājumu, kurš nav ticis noraidīts, piedalīties elektroniskā izsolē.”

- 17 Likuma par PIT 93. panta 1. punkta 7. apakšpunktā ir paredzēts:

“Līgumslēdzējai iestādei līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūra ir jāatzīst par spēkā neesošu gadījumā, ja to [..] nelabojami skar nelikumība, kuras dēļ nav iespējams noslēgt publiskā iepirkuma līgumu, uz ko neattiektos atcelšanas pamats.”

- 18 Ministru padomes priekšsēdētāja 2013. gada 19. februāra Noteikumu par dokumentu veidiem, ko līgumslēdzēja iestāde var prasīt no saimnieciskās darbības subjekta, un par šo dokumentu iesniegšanas formu (2013. gada *Dz. U.*, 231. nodaļa) 1. panta 6. punkts ir izteikts šādā redakcijā:

“Ja, lai pierādītu, ka saimnieciskās darbības subjekts atbilst [Likuma par PIT] 22. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem, tas atbilstoši [Likuma par PIT] 26. panta 2.b punkta noteikumiem atsaucas uz citu subjektu resursiem, līgumslēdzēja iestāde, lai novērtētu, vai saimnieciskās darbības

subjekta rīcībā būs citu subjektu resursi atbilstoši līguma izpildei nepieciešamajā apjomā, vai to, vai saikne starp saimnieciskās darbības subjektu nu šiem subjektiem faktiski nodrošina piekļuvi šiem resursiem, var prasīt:

- 1) attiecībā uz [Likuma par PIT] 22. panta 1. punkta 4. apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem – 1. punkta 9.–11. apakšpunktā norādītos dokumentus, tāpat kā citus dokumentus attiecībā uz ekonomisko un finanšu stāvokli, kas ir paredzēti paziņojumā par līgumu vai iepirkuma procedūras specifikācijās;
- 2) dokumentus tostarp attiecībā uz:
 - a) cita subjekta resursu, kuriem var piekļūt saimnieciskās darbības subjekts, apjomu,
 - b) cita subjekta resursu saimnieciskās darbības subjekta līguma izpildei veiktās izmantošanas kārtību,
 - c) saiknes starp saimnieciskās darbības subjektu un citu subjektu raksturu un
 - d) cita subjekta dalības līguma izpildē apjomu un ilgumu.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 19 No līguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka 2013. gada decembrī Varšavas pilsētas Uzkopšanas pārvalde uzsāka publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru attiecībā uz Varšavas pilsētas ielu kompleksu mehānisku tīrīšanu 2014.–2017. gada ziemas un vasaras sezonā. Tīrīšana ziemā, kas ir šī līguma priekšmets, ietvēra ziemas slidenuma novēršanu un likvidēšanu, noteiktu kategoriju pilsētas ielu brauktuves nokaisot ar sāli un izmantojot sniega tīrāmās mašīnas, kamēr tīrīšanu vasarā veidoja ielu brauktuves slaucīšana un mazgāšana.
- 20 Varšavas pilsētas Uzkopšanas pārvalde attiecībā uz uzaicinājuma iesniegt piedāvājumus procedūru izvēlējās to noslēgt ar elektronisku izsoli. Minētā līguma priekšmets tika sadalīts astoņās daļās atbilstoši dažādiem Varšavas pilsētas rajoniem, ļaujot katram pretendētājam iesniegt piedāvājumu attiecībā uz visu līgumu vai piedāvājumu attiecībā uz daļām.
- 21 Kā bija paredzēts iepirkuma procedūras specifikācijās, katram pretendētājam, lai pamatotu savas tehniskās iespējas, bija jāiesniedz trīs gadu laikā pirms piedāvājuma iesniegšanas termiņa beigām sniegto ceļu brauktuves uzturēšanas ziemā, izmantojot mitro tehnoloģiju, pakalpojumu sarakstu. Šo pakalpojumu kopējai minimālajai vērtībai bija jābūt 1 000 000 Polijas zlotu (PLN) (aptuveni EUR 224 442) apmērā par katru no attiecīgā līguma astoņām daļām. Tādējādi, lai sniegtu piedāvājumu par līgumu kopumā, pretendētājam bija jāpierāda, ka tas ir sniedzis pakalpojumu par minimālo vērtību PLN 8 000 000 (aptuveni EUR 1 795 537) apmērā.
- 22 Pēc paziņojuma par iepirkuma procedūru publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī Partner* iesniedza pieteikumu attiecībā uz līgumu kopumā un norādīja, ka trīs pēdējos gados tā esot nodrošinājusi četrpadsmit pakalpojumu sniegšanu, no kuriem divpadsmit izriet no tās personīgās pieredzes un divi – no *PUM sp. z o.o.* (turpmāk tekstā – “*PUM*”) ar juridisko adresi Grudziądz [Grudziądz] (Polija), pilsētā aptuveni 230 km no Varšavas, pieredzes.
- 23 Turklāt savam piedāvājumam tā pievienoja *PUM* apņemšanos, saskaņā ar kuru pēdējā minētā nodod *Partner* rīcībā savus resursus, tostarp sniedzot konsultāciju pakalpojumus, kas cita starpā ietver *Partner* darbinieku apmācību, kā arī palīdzību problēmu risināšanā, kas varētu rasties attiecīgā līguma izpildes laikā. *Partner* tāpat norādīja, ka šī līguma izpildes vajadzībām šai sadarbībai būtu jābūt neregulētai ar līgumu, kas ir noslēgts starp šiem diviem uzņēmumiem.

- 24 2014. gada 26. februārī Varšavas pilsētas Uzkopšanas pārvalde aicināja *Partner* papildus precizēt darbības, kuras veiktu *PUM*, un ietekmi, ko šīs darbības varētu radīt attiecībā uz Varšavas teritorijā sniedzamo pakalpojumu kvalitāti un efektivitāti, it īpaši ņemot vērā starp Varšavu un Grudzjondzu esošo attālumu.
- 25 Būdama neapmierināta ar *Partner* atbildi un uzskatīdama, ka *PUM* zināšanas un pieredze nevar tikt nodotas apstākļos, kad šī sabiedrība personīgi un faktiski nepiedalās attiecīgā līguma izpildē, Varšavas pilsētas Uzkopšanas pārvalde ar 2014. gada 11. marta vēstuli lūdza *Partner* šajā ziņā papildināt savus dokumentus.
- 26 Savā 2014. gada 18. marta atbildē, katrā ziņā apstrīdot Varšavas pilsētas Uzkopšanas pārvaldes piemēroto pieeju, *Partner* lūdza, lai tās piedāvājums tiktu ņemts vērā saistībā ar katras no minētā līguma astoņām daļām piešķiršanu atbilstoši noteiktai prioritātes kārtībai.
- 27 Tomēr Varšavas pilsētas Uzkopšanas pārvalde *Partner* piedāvājumu pilnā apmērā noraidīja un pēc elektroniskās izsoles veikšanas noslēdza attiecīgā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru.
- 28 Tādējādi *Partner* cēla prasību *Krajowa Izba Odwoławcza* (Valsts Pārsūdzības padome), lai panāktu lēmuma, ar kuru tā tika izslēgta no attiecīgā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, kā arī lēmuma, ar kuru tika pieņemts visizdevīgākais piedāvājums attiecībā uz šī līguma dažādām daļām, atcelšanu. Turklāt tā lūdza pārskatīt šajā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā sniegtos piedāvājumus un pieļaut tās daļību jaunā elektroniskā izsolē.
- 29 Šīs prasības kontekstā *Krajowa Izba Odwoławcza* (Valsts Pārsūdzības padome) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkts, skatīts kopā ar tās 2. pantu, var tikt interpretēts tādējādi, ka ar “attiecīgo gadījumu”, kad saimnieciskās darbības subjekts var izmantot citu subjektu iespējas, ir domāta ikviena situācija, kad attiecīgajam saimnieciskās darbības subjektam nav līgumslēdzējas iestādes prasīto iespēju un tas vēlas izmantot atbilstošas citu subjektu iespējas? Vai arī norāde, ka saimnieciskās darbības subjekts var izmantot citu subjektu iespējas tikai “attiecīgajos gadījumos”, ir jāsaprot kā ierobežojums tādējādi, ka šis subjekts tikai izņēmuma gadījumos, nevis parasti var atsaukties uz to saistībā ar saimnieciskās darbības subjekta atlasītu publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru?
- 2) Vai Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkts, skatīts kopā ar tās 2. pantu, var tikt interpretēts tādējādi, ka tas, ka saimnieciskās darbības subjekts izmanto citu subjektu iespējas to zināšanu un pieredzes ziņā “neatkarīgi no tā, kāds ir to starpā pastāvošo saistību tiesiskais raksturs”, kā arī to “resursu nodošana rīcībā” nozīmē, ka šim subjektam, izpildot līgumu, var ar šiem subjektiem nebūt nekādu saistību vai būt tikai neformālas un nenoteiktas saistības, tas ir, ka tas var izpildīt līgumu patstāvīgi (nepiedaloties citam subjektam), vai ka šī līdzdalība var izpausties kā “padomu sniegšana”, “konsultācijas” vai “mācības” u.tml.? Vai arī 48. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka subjektam, kura iespējas saimnieciskās darbības subjekts izmanto, faktiski un personiski ir jāizpilda līgums tādā apmērā, kādā tiek norādītas tā iespējas?
- 3) Vai Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkts, skatīts kopā ar tās 2. pantu, var tikt interpretēts tādējādi, ka saimnieciskās darbības subjekts, kam ir personiska pieredze, bet mazākā mērā, nekā tas gribētu pierādīt līgumslēdzējai iestādei (piemēram, nav pietiekama, lai varētu iesniegt piedāvājumu par visa publiskā iepirkuma izpildi), var papildus izmantot citu subjektu iespējas, lai palielinātu savas izredzes publiskā iepirkuma procedūrā?
- 4) Vai Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkts, skatīts kopā ar tās 2. pantu, var tikt interpretēts tādējādi, ka līgumslēdzēja iestāde paziņojumā par līgumu vai iepirkuma procedūras specifikācijās var norādīt (vai tai pat ir jānorāda) noteikumus, ar kādiem saimnieciskās darbības subjekts var

izmantojot citu subjektu iespējas, piemēram, kā citam subjektam ir jāpiedalās līguma izpildē, kā ir jābūt saistītām saimnieciskās darbības subjekta un cita subjekta iespējām un vai cits subjekts ir solidāri atbildīgs par pareizu līguma izpildi apmērā, kādā saimnieciskās darbības subjekts atsaucas uz šī cita subjekta iespējām?

- 5) Vai Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienlīdzīgas attieksmes princips un diskriminācijas pret saimnieciskās darbības subjektiem aizlieguma princips atļauj šādu cita subjekta iespēju izmantošanu saskaņā ar direktīvas 48. panta 3. punktu, saskaņā ar kuru notiek divu vai vairāku subjektu, kam nav tādu iespēju zināšanu un pieredzes ziņā, ko prasa līgumslēdzēja iestāde, iespēju apvienošana?
- 6) Tādējādi – vai Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienlīdzīgas attieksmes princips un diskriminācijas pret saimnieciskās darbības subjektiem aizlieguma princips ļauj interpretēt Direktīvas 2004/18 44. pantu un 48. panta 3. punktu tādējādi, ka līgumslēdzēja iestādes noteiktie nosacījumi, lai piedalītos procedūrā, var tikt izpildīti tikai formāli nolūkā piedalīties procedūrā un neatkarīgi no faktiskajām saimnieciskās darbības subjekta iespējām?
- 7) Vai Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienlīdzīgas attieksmes princips un diskriminācijas pret saimnieciskās darbības subjektiem aizlieguma princips ļauj gadījumā, kad ir pieļaujama piedāvājuma iesniegšana attiecībā uz līguma daļu, saimnieciskās darbības subjektam pēc piedāvājumu iesniegšanas, piemēram, papildinot vai precizējot dokumentus, norādīt, uz kuru līguma daļu attiecas viņa norādītie resursi, ar kuriem tiek pierādīts, ka tas atbilst nosacījumam, lai varētu piedalīties procedūrā?
- 8) Vai Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienlīdzīgas attieksmes princips un diskriminācijas pret saimnieciskās darbības subjektiem aizlieguma princips, kā arī pārskatāmības princips ļauj atzīt par spēkā neesošu izdarītu izsoli un atkārtot elektronisku izsoli gadījumā, kad tajā ir tikusi pieļauta būtiska nelikumība, piemēram, tajā nav tikuši uzaicināti visi saimnieciskās darbības subjekti, kas iesnieguši pieņemamus piedāvājumus?
- 9) Vai Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienlīdzīgas attieksmes princips un diskriminācijas pret saimnieciskās darbības subjektiem aizlieguma princips, kā arī pārskatāmības princips ļauj piešķirt tiesības slēgt līgumu saimnieciskās darbības subjektam, kura piedāvājums ticis atlasīts šādā izsolē, to neatkarīgi, ja nevar tikt konstatēts, vai cita komersanta, kurš nav ticis uzaicināts, dalība mainītu izsoles rezultātu?
- 10) Vai, interpretējot Direktīvas 2004/18 tiesību normas, kā interpretācijas norādes var tikt izmantots Direktīvas 2014/24 tiesību normu un tās preambulas saturs, kaut arī nav beidzies tās transponēšanas termiņš, ciktāl tajā ir izskaidroti daži Eiropas Savienības likumdevēja pieņēmumi un nodomi un tā nav pretrunā Direktīvai 2004/18?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par no pirmā līdz trešajam, piekto un sesto jautājumu

- 30 Ar savu no pirmā līdz trešajam, piekto un sesto jautājumu, kas ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā lūdz noteikt nosacījumus, kuriem ir jābūt izpildītiem, lai saimnieciskās darbības subjekts varētu izmantot citu subjektu iespējas Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkta izpratnē, un izskaidrot kārtību, atbilstoši kurai ir konkrēti jāstenojas nepieciešamo resursu nodošanai [šī subjekta] rīcībā, ko veic šādi citi subjekti, un tādad – to iespējamai dalībai attiecīgā līguma izpildē.

- 31 Lai atbildētu uz šiem jautājumiem, pirmām kārtām ir jānorāda, ka saskaņā ar Direktīvas 2004/18 44. panta 1. punktu līgumslēdzējai iestādei ir jāpārbauda kandidātu vai pretendentu atbilstība saskaņā ar šīs direktīvas 47.–52. pantā minētajiem kritērijiem.
- 32 Turklāt saskaņā ar minētās direktīvas 44. panta 2. punktu līgumslēdzēja iestāde var prasīt no saimnieciskās darbības subjektiem atbilstību minimālajam ekonomiskajam un finanšu stāvoklim, kā arī minimālajiem tehnisko un profesionālo iespēju līmeņiem atbilstīgi šīs direktīvas 47. un 48. pantam.
- 33 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar Direktīvas 2004/18 47. panta 2. punktu un 48. panta 3. punktu ikvienam saimnieciskās darbības subjektam ir atzītas tiesības konkrēta līguma vajadzībām izmantot citu subjektu iespējas neatkarīgi no tā, kāds ir to starpā pastāvošo saistību raksturs, ja vien līgumslēdzējai iestādei ir pierādīts, ka kandidāta vai pretendenta rīcībā faktiski būs šī līguma izpildei vajadzīgie šo subjektu resursi (šajā ziņā skat. spriedumu, 2013. gada 10. oktobris, *Swm Costruzioni 2* un *Mannocchi Luigino*, C-94/12, EU:C:2013:646, 29. un 33. punkts).
- 34 Šāda interpretācija atbilst šajā jomā pieņemto direktīvu izvirzītajam mērķim ne tikai saimnieciskās darbības subjektu, bet arī līgumslēdzēju iestāžu interesēs atvērt publiskā iepirkuma jomu pēc iespējas lielākai konkurencei. Turklāt tā arī var veicināt mazo un vidējo uzņēmumu piekļuvi publisko iepirkumu tirgum, kas arī ir Direktīvas 2004/18 mērķis, uz ko norāda tās preambulas 32. apsvēruma (spriedums, 2013. gada 10. oktobris, *Swm Costruzioni 2* un *Mannocchi Luigino*, C-94/12, EU:C:2013:646, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 35 No tā izriet, ka, ņemot vērā būtisko raksturu, kāds Savienības regulējumā publisko iepirkumu jomā ir minētās direktīvas 47. panta 2. punktā un 48. panta 3. punktā paredzētajām tiesībām, šīs tiesības ir uzskatāmas par vispārīgu noteikumu, kas līgumslēdzējām iestādēm ir jāņem vērā, īstenojot savu kompetenci attiecībā uz pretendenta piemērotības konkrēta līguma izpildei pārbaudi.
- 36 Šajos nosacījumos apstāklis, ka saskaņā ar Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punktu saimnieciskās darbības subjekts "attiecīgā gadījumā" var izmantot citu subjektu iespējas, nevar tikt interpretēts tā, kā to, šķiet, norāda iesniedzējtiesa, ka šāds subjekts citu subjektu – trešo personu – iespējas var izmantot tikai izņēmuma gadījumā.
- 37 Neraugoties uz šādu konstatējumu, ir jāprecizē, pirmkārt, ka, lai gan saimnieciskās darbības subjekts var brīvi pierādīt saistības ar tiem subjektiem, kuru iespējas tas izmanto, un izvēlēties šo saistību tiesisko raksturu, tam tomēr ir jāsniedz pierādījums, ka tā rīcībā faktiski ir šo subjektu resursi, kas tam pašam nav piederīgi un kas ir vajadzīgi noteikta līguma izpildei (šajā ziņā skat. spriedumu, 1999. gada 2. decembris, *Holst Italia*, C-176/98, EU:C:1999:593, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 38 Tātad saskaņā ar Direktīvas 2004/18 47. panta 2. punktu un 48. panta 3. punktu pretendents nevar izmantot citu subjektu iespējas, lai pilnībā formāli izpildītu līgumslēdzējas iestādes prasītos nosacījumus.
- 39 Otrām kārtām, kā Tiesa jau ir nospriedusi, ar Direktīvas 2004/18 noteikumiem ir pieļauts, ka šīs direktīvas 47. panta 2. punktā un 48. panta 3. punktā paredzēto tiesību īstenošana izņēmuma apstākļos tiek ierobežota (šajā ziņā skat. spriedumu, 2013. gada 10. oktobris, *Swm Costruzioni 2* un *Mannocchi Luigino*, C-94/12, EU:C:2013:646, 36. punkts).
- 40 Nevar tikt izslēgts, ka ir būvdarbi, kuriem piemīt īpatnības, kas prasa noteiktas iespējas, kuras nevar tikt iegūtas, apkopojot mazākas vairāku saimnieciskās darbības subjektu iespējas. Šādā gadījumā līgumslēdzēja iestāde atbilstoši Direktīvas 2004/18 44. panta 2. punkta otrajai daļai var pamatoti prasīt, lai attiecīgo minimālo iespēju līmeni sasniegtu viens saimnieciskās darbības subjekts vai attiecīgā gadījumā tiktu izmantotas ierobežota saimnieciskās darbības subjektu skaita iespējas, ciktāl šī prasība ir saistīta un samērīga ar attiecīgā iepirkuma līguma priekšmetu (spriedums, 2013. gada 10. oktobris, *Swm Costruzioni 2* un *Mannocchi Luigino*, C-94/12, EU:C:2013:646, 35. punkts).

- 41 Līdzīgi nevar tikt izslēgts, ka īpašos apstākļos, ņemot vērā noteikta līguma raksturu un mērķus, iespējām, kuras ir subjektam – trešajai personai – un kuras ir vajadzīgas noteikta līguma izpildei, nevar tikt nodotas pretendenta. Tādējādi šādos apstākļos pretendents uz minētajām iespējām var pamatoties tikai tad, ja subjekts – trešā persona – tieši un personīgi piedalās attiecīgā līguma izpildē.
- 42 Šajā lietā iesniedzējtiesa izsaka šaubas par jautājumu, vai *PUM* iespējas patiešām varētu tikt nodotas *Partner* tādā ziņā, lai tās varētu būt pamats pamatlietā aplūkotā līguma izpildei nepieciešamo resursu nodošanai atbilstoši Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punktam, ievērojot apstākli, ka šāda nodošana konkrēti izpaustos tikai ar konsultāciju un izglītošanas darbību veikšanu, *PUM* nekādi tieši nepiedaloties šī līguma izpildē.
- 43 Šajā ziņā ir jānorāda, ka pamatlietā aplūkotā publiskā iepirkuma, kas ir aprakstīts šī sprieduma 19. punktā, priekšmets ir Varšavas pilsētas ielu kompleksa mehāniska tīrīšana gan vasarā, gan ziemā četru secīgu gadu gaitā.
- 44 It īpaši saistībā ar ziemas tīrīšanu no iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka šī pakalpojuma sniegšana prasa īpašas iespējas, kā arī padziļinātas Varšavas pilsētas topogrāfijas zināšanas un tai katrā ziņā ir vajadzīgas tūlītējas reaģēšanas iespējas, lai precīzā laikposmā sasniegtu noteiktu ceļu brauktuvi uzturēšanas līmeni.
- 45 Turklāt minētā pakalpojuma sniegšana balstās uz īpašas tehnoloģijas izmantošanu, kas prasa pieredzes līmeni un augstu piemērotību šīs tehnoloģijas lietošanai, bez kuras nevar pienācīgi tikt īstenots pamatlietā aplūkojamais līgums, lai izvairītos no bīstamām sekām attiecībā uz ceļu satiksmi.
- 46 Šajos apstākļos šāda līguma konkrēta īstenošana prasa pieredzējuša personāla piedalīšanos, kas tostarp ar brauktuves virsmas stāvokļa tiešu novērošanu, kā arī uz vietas veiktiem konstatējumiem var iepriekšēji paredzēt vai vismaz rīkoties atbilstoši īpašām šī līguma vajadzībām.
- 47 Ņemot vērā pamatlietā aplūkojamā līguma priekšmetu, kā arī tā mērķus, nevar tikt izslēgts, ka paredzamā *PUM* dalība, ko veido vienīgi konsultāciju un izglītošanas darbību veikšana, varētu tikt uzskatīta par nepietiekamu, lai nodrošinātu, ka *Partner* rīcībā patiešām tiek nodoti minētā līguma izpildei nepieciešamie resursi šī sprieduma 33. punktā atgādinātās judikatūras izpratnē. Šo atziņu it īpaši pamato apstāklis, ka *PUM* atrašanās vieta, kā izriet no iesniedzējtiesas lēmuma, ir Grudzjonozas pilsētā, tas ir, aptuveni 230 km no Varšavas.
- 48 Šajos apstākļos iesniedzējtiesai, ņemot vērā visus pamatlietā aplūkojamā līguma konkrētos apstākļus, ir jānosaka, vai šāda nodošana rīcībā var tikt veikta tā, lai tā būtu atbilstoša minētajā judikatūrā noteiktajām prasībām.
- 49 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz no pirmā līdz trešajam, piekto un sesto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/18 47. panta 2. punkts un 48. panta 3. punkts, aplūkojot tos kopsakarā ar šīs direktīvas 44. panta 2. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka:
- ar tiem ir atzītas ikviena saimnieciskās darbības subjekta tiesības saistībā ar noteiktu līgumu izmantot citu subjektu iespējas neatkarīgi no starp šo subjektu un šiem citiem subjektiem pastāvošo saistību rakstura, ciktāl tas ir pierādījis līgumslēdzējai iestādei, ka kandidāta vai pretendenta rīcībā faktiski būs minēto subjektu resursi, kas ir nepieciešami šī līguma izpildei;
 - nav izslēgts, ka īpašos apstākļos, ņemot vērā attiecīgā līguma priekšmetu, kā arī tā mērķus, minēto tiesību īstenošana var tikt ierobežota. Tas tā ir tostarp tad, ja iespējas, kuras ir subjektam – trešajai personai – un kuras ir vajadzīgas šī līguma izpildei, nevar tikt nodotas kandidātam vai pretendenta, kā rezultātā pēdējais minētais uz minētajām iespējām var atsaukties tikai tad, ja šis subjekts – trešā persona – tieši un personīgi piedalās minētā līguma izpildē.

Par ceturto jautājumu

- 50 Ar savu ceturto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2004/18 48. panta 2. un 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka līgumslēdzējai iestādei ir iespēja paziņojumā par līgumu vai iepirkuma procedūras specifikācijās tieši norādīt precīzus noteikumus, ar kādiem saimnieciskās darbības subjekts var izmantot citu subjektu iespējas.
- 51 Lai atbildētu uz šo jautājumu, ir jāatgādina, kā ir norādīts šī sprieduma 33. un 49. punktā, ka ar Direktīvas 2004/18 47. panta 2. punktu un 48. panta 3. punktu ir atzītas ikviena saimnieciskās darbības subjekta tiesības izmantot citu subjektu iespējas, ciktāl tas ir pierādījis līgumslēdzējai iestādei, ka kandidāta vai pretendenta rīcībā faktiski būs šo subjektu līdzekļi, kas ir nepieciešami attiecīgā līguma izpildei.
- 52 Šim nolūkam, lai gan pretendents ir jāpierāda, ka tā rīcībā patiešām ir to resursi, kuri tam pašam nepieder un kuri ir nepieciešami konkrētā līguma īstenošanai, tomēr pretendents var brīvi izvēlēties, pirmkārt, saistību, ko tas grasās izveidot ar citiem subjektiem, uz kuru iespējām tas balstās šī līguma izpildei, tiesisko raksturu un, otrkārt, šo saistību esamības pierādīšanas veidu (spriedums, 2016. gada 14. janvāris, Ostas celtnieks, C-234/14, EU:C:2016:6, 28. punkts).
- 53 Tādēļ līgumslēdzēja iestāde principā nevar noteikt tiešus nosacījumus, ar kuriem var tikt aizskarta ikviena saimnieciskās darbības subjekta tiesību izmantot citu subjektu iespējas īstenošana, tostarp, iepriekš paredzot konkrētu kārtību, atbilstoši kurai šo citu subjektu iespējas var tikt ņemtas vērā. Šis konstatējums ir nozīmīgs it īpaši tāpēc, ka praksē, kā pamatoti norāda Eiropas Komisija, saimnieciskās darbības subjektam ir grūti vai pat neiespējami iepriekš paredzēt visus citu subjektu iespēju izmantošanas iespējamus scenārijus.
- 54 Tomēr, kā ir atzīts, atbildot uz no pirmā līdz trešajam, piekto un sesto jautājumu, īpašos apstākļos, tādos kā tie, kas ir minēti šī sprieduma 39.–41. punktā, ievērojot attiecīgā līguma priekšmetu, kā arī tā mērķus, šo tiesību īstenošana var tikt ierobežota.
- 55 Šādos apstākļos no paša sākuma nevar tikt izslēgts, ka attiecīgā līguma pareizas izpildes nolūkā līgumslēdzēja iestāde paziņojumā par līgumu vai iepirkuma procedūras specifikācijās varētu tieši norādīt precīzus noteikumus, ar kādiem saimnieciskās darbības subjekts var izmantot citu subjektu iespējas.
- 56 Tomēr, ja līgumslēdzēja iestāde nolemj izmantot šādu iespēju, tai ir jāpārlicinās, ka tās paredzētie noteikumi ir saistīti un samērīgi ar minētā līguma priekšmetu un mērķiem.
- 57 Šāda prasība turklāt ļauj nodrošināt, ka saistībā ar līgumslēdzējas iestādes paredzētajiem noteikumiem tiek ievērots pārskatāmības princips, katrā ziņā atstājot saimnieciskās darbības subjektiem iespēju piedāvāt līgumslēdzējai iestādei alternatīvu citu subjektu iespēju izmantošanas kārtību, kas nodrošinātu, ka minēto iespēju nodošana rīcībā patiešām tiks veikta.
- 58 Tādējādi uz ceturto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/18 48. panta 2. un 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ievērojot konkrētā līguma priekšmetu, kā arī tā mērķus, šī līguma pareizas izpildes nolūkā līgumslēdzēja iestāde īpašos apstākļos var paziņojumā par līgumu vai iepirkuma procedūras specifikācijās tieši norādīt precīzus noteikumus, ar kādiem saimnieciskās darbības subjekts var izmantot citu subjektu iespējas, ja vien šie noteikumi ir saistīti un samērīgi ar minētā līguma priekšmetu un mērķiem.

Par septīto jautājumu

- 59 Ar savu septīto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienlīdzīgas attieksmes princips un diskriminācijas pret saimnieciskās darbības subjektiem aizlieguma princips ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts, ka līgumslēdzēja iestāde pēc piedāvājumu, kas ir tikuši iesniegti saistībā ar publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, atvēršanas apmierina saimnieciskās darbības subjekta, kas ir iesniedzis piedāvājumu attiecīgajam līgumam kopumā, lūgumu izvērtēt tā piedāvājumu vienīgi saistībā ar noteiktu šī līguma daļu piešķiršanu.
- 60 Lai atbildētu uz šo jautājumu, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 2004/18 preambulas 46. apsvērumu un 2. pantu līgumslēdzējas iestādes pret visiem saimnieciskās darbības subjektiem izturas vienlīdzīgi, nediskriminējoši un pārskatāmi.
- 61 Tātad, pirmkārt, ar vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principiem tiek prasīts, lai pretendentiem būtu vienādas iespējas izteikt savus piedāvājumus, un tātad tas nozīmē, ka uz visu šo pretendentu piedāvājumiem ir jāattiecinā vienādi nosacījumi. Otrkārt, pārskatāmības pienākuma mērķis ir garantēt, ka nepastāv favorītisma un līgumslēdzējas iestādes patvaļības risks. Tas nozīmē, ka visiem konkursa procedūras nosacījumiem un kārtībai paziņojumā par līgumu vai iepirkuma procedūras specifikācijās ir jābūt formulētiem skaidri, precīzi un nepārprotami, tā, ka, pirmkārt, jebkuram saprātīgi informētam un parasti rūpīgam pretendentam tiek ļauts skaidri saprast to piemērojamību un tos interpretēt vienādi un, otrkārt, līgumslēdzējai iestādei tiek ļauts efektīvi pārbaudīt, vai pretendentu piedāvājumi atbilst kritērijiem, kuri reglamentē minēto publisko iepirkumu (šajā ziņā skat. spriedumu, 2014. gada 6. novembris, *Cartiera dell'Adda*, C-42/13, EU:C:2014:2345, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 62 Turklāt, kā Tiesa jau ir nospriedusi, vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principi, kā arī pienākums nodrošināt pārskatāmību nepieļauj nekādas sarunas starp līgumslēdzēju iestādi un kādu no pretendentiem publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras laikā, kas nozīmē, ka principā piedāvājums pēc tā iesniegšanas vairs nevar tikt grozīts ne pēc līgumslēdzējas iestādes, ne pēc pretendenta ierosmes. No tā izriet, ka līgumslēdzēja iestāde, ja tā pretendenta piedāvājumu uzskata par neprecīzu vai neatbilstošu iepirkuma procedūras specifikācijās ietvertajām tehniskajām specifikācijām, nevar prasīt paskaidrojumus no pretendenta (spriedums, 2013. gada 10. oktobris, *Manova*, C-336/12, EU:C:2013:647, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 63 Taču Tiesa ir precizējusi, ka ar Direktīvas 2004/18 2. pantu tiek pieļauts, ka ar piedāvājumu saistītie dati vietām var tikt laboti vai papildināti, cita starpā tāpēc, ka tie vienkārši acīmredzami ir jāprecizē, vai lai novērstu acīmredzamas pārrakstīšanās kļūdas (spriedums, 2013. gada 10. oktobris, *Manova*, C-336/12, EU:C:2013:647, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 64 Šim nolūkam līgumslēdzējai iestādei tostarp ir jānodrošina, lai piedāvājuma precizēšanas lūgums neizraisītu to, ka attiecīgais pretendents faktiski iesniedz jaunu piedāvājumu (šajā ziņā skat. spriedumu, 2013. gada 10. oktobris, *Manova*, C-336/12, EU:C:2013:647, 36. punkts).
- 65 Turklāt, īstenojot rīcības brīvību, kas līgumslēdzējai iestādei ir saistībā ar tiesībām pieprasīt pretendentiem precizēt savu piedāvājumu, tai pret pretendentiem ir jāizrāda vienlīdzīga un lojāla attieksme, lai piedāvājumu atlases procedūras beigās un, ņemot vērā tās rezultātu, tās lūgums sniegt precizējumus nešķīstu tāds, kas nepamatoti radījis priekšrocības vai nelabvēlīgu situāciju kandidātiem vai kandidātiem, kuriem šis lūgums ticis izteikts (spriedums, 2013. gada 10. oktobris, *Manova*, C-336/12, EU:C:2013:647, 37. punkts).

- 66 Šajā lietā, kā izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, Varšavas pilsētas Uzkopšanas pārvalde, kurai ir bijušas šaubas par jautājumu, vai *Partner* rīcībā ir pamatlietā aplūkojamā līguma izpildei nepieciešamie resursi, pēc minētās sabiedrības piedāvājuma iesniegšanas ir aicinājusi to precizēt *PUM* dalības šī līguma izpildē raksturu.
- 67 Atbildot uz šo lūgumu sniegt precizējumu, *Partner* ir lūgusi Varšavas pilsētas Uzkopšanas pārvaldei, lai gadījumā, ja tā uzskatītu, ka pierādītā pieredze nav pietiekama, šī pārvalde *Partner* attiecībā uz katru no pamatlietā aplūkojamā līguma astoņām daļām norādītos resursus izvērtētu atbilstoši noteiktai prioritātes kārtībai, lai iespējama noraidījums attiektos nevis uz visu šo līgumu, bet tikai uz daļām, saistībā ar kurām *Partner* neatbilst prasītajiem nosacījumiem.
- 68 Ir jākonstatē, ka šāds paziņojums, ar kuru saimnieciskās darbības subjekts pēc piedāvājumu atvēršanas norāda līgumslēdzējai iestādei attiecīgā līguma daļu prioritātes kārtību, atbilstoši kurai būtu jānovērtē tā piedāvājums, nebūt nav uzskatāms tikai par vienkāršu vietām veiktu precizējumu vai acīmredzamu pārrakstīšanās kļūdu labojumu šī sprieduma 63. punktā atgādinātās judikatūras izpratnē, bet patiesībā ir būtisks grozījums, kas drīzāk līdzinās jauna piedāvājuma sniegšanai.
- 69 No tā izriet, ka līgumslēdzēja iestāde nevar ļaut saimnieciskās darbības subjektam šādā veidā precizēt savu sākotnējo piedāvājumu, jo pretējā gadījumā tiktu apdraudēts vienlīdzīgas attieksmes princips un diskriminācijas pret saimnieciskās darbības subjektiem aizlieguma princips, kā arī no tā izrietošais pārskatāmības pienākums, kuri uz līgumslēdzēju iestādi attiecas saskaņā ar Direktīvas 2004/18 2. pantu (šajā ziņā skat. spriedumu, 2014. gada 6. novembris, *Cartiera dell'Adda*, C-42/13, EU:C:2014:2345, 43. punkts).
- 70 No iepriekš minētā izriet, ka uz septīto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienlīdzīgas attieksmes princips un diskriminācijas pret saimnieciskās darbības subjektiem aizlieguma princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tādos apstākļos, kādi pastāv pamatlietā, ar tiem netiek pieļauts, ka līgumslēdzēja iestāde pēc piedāvājumu, kas ir tikuši iesniegti saistībā ar publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, atvēršanas apmierina saimnieciskās darbības subjekta, kas ir iesniedzis piedāvājumu attiecīgajam līgumam kopumā, lūgumu izvērtēt tā piedāvājumu vienīgi saistībā ar noteiktu šī līguma daļu piešķiršanu.

Par astoto un devīto jautājumu

- 71 Ar savu astoto un devīto jautājumu, kas ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienlīdzīgas attieksmes princips un diskriminācijas pret saimnieciskās darbības subjektiem aizlieguma princips ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem tiek prasīts atzīt par spēkā neesošu un atkārtot elektronisku izsoli, kurā nav ticis uzaicināts saimnieciskās darbības subjekts, kas ir iesniedzis pieņemamu piedāvājumu, un vai tas tā ir arī apstākļos, kad nevar tikt konstatēts, ka izslēgtā subjekta dalība būtu grozījusi izsoles rezultātu.
- 72 Saskaņā ar Direktīvas 2004/18 preambulas 14. apsvērumu un 1. panta 7. punktu elektronisku izsoļu izmantošana līgumslēdzējām iestādēm pēc pilnīgas sākotnējās piedāvājumu izvērtēšanas ļauj prasīt pretendentiem iesniegt jaunas cenas, kas pārskatītas to samazināšanas nolūkā, un – ja līguma slēgšanas tiesības tiek piešķirtas ekonomiski izdevīgākajam piedāvājumam – arī uzlabot citus piedāvājuma elementus, ne tikai cenas.
- 73 Kā ir paredzēts minētajā preambulas apsvērumā, attiecībā uz šādu procedūru Direktīvā 2004/18 ir tieši noteikts, ka elektroniskas izsoles tiek veiktas, pilnībā ievērojot vienlīdzīgas attieksmes, nediskriminēšanas un pārskatāmības principus.

- 74 Šim nolūkam, pirmkārt, Direktīvas 2004/18 54. panta 4. punktā ir paredzētas katra pretendenta, kas ir iesniedzis pieņemamus piedāvājumus, tiesības tikt uzaicinātam piedalīties elektroniskā izsolē, lai iesniegtu jaunas cenas un/vai jaunas vērtības.
- 75 Otrkārt, šīs direktīvas 54. panta 8. punkta otrajā daļā līgumslēdzējām iestādēm, kad tās nolemj organizēt elektronisku izsoli, ir tieši uzlikts pienākums neizmantojot šādu procedūru neatbilstoši, nedz arī tā, ka tiek novērsta, ierobežota vai kropļota konkurence vai mainīts līguma priekšmets, par ko izsole ir izsludināta ar publicēto paziņojumu par līgumu un kas noteikts iepirkuma procedūras specifikācijās.
- 76 No tā izriet, ka, ja pretendents iesniedz pieņemamu piedāvājumu, kas tālād atbilst paziņojumā par līgumu paredzētajiem kritērijiem, līgumslēdzējai iestādei saskaņā ar Direktīvas 2004/18 54. panta 4. punktu ir jānodrošina šī pretendenta tiesību attiecīgajā gadījumā piedalīties elektroniskā izsolē īstenošana.
- 77 Tādējādi, kā ģenerāladvokāts ir norādījis savu secinājumu 52. punktā, ja šāds pretendents nav ticis uzaicināts piedalīties minētajā izsolē, saskaņā ar Direktīvas 2004/18 2. pantā paredzētajiem vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principiem līgumslēdzējai iestādei šāda izsole ir jāatzīst par spēkā neesošu un jāatkārto.
- 78 Šajā ziņā ir jāprecizē, ka šāds secinājums ir izdarāms neatkarīgi no tā, vai izslēgtā subjekta dalība būtu grozījusi attiecīgās izsoles rezultātu.
- 79 Pretendenta tiesību piedalīties elektroniskā izsolē īstenošana nekādi nevar tikt pakārtota tās paredzamajam rezultātam, un tālād tā nevar tikt no paša sākuma izslēgta hipotētisku līgumslēdzējas iestādes apsvērumu dēļ.
- 80 Citiem vārdiem sakot, kā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu norādījusi arī *Krajowa Izba Odwoławcza* (Valsts Pārsūdzības padome), *a priori* nevar tikt izslēgts, ka saimnieciskās darbības subjekts, kas nav ticis pielaists dalībai elektroniskā izsolē, būtu iesniedzis izdevīgāko piedāvājumu, no kā izriet, ka līgumslēdzējas iestādes pieļautā kļūda obligāti izraisa izsoles atzīšanu par spēkā neesošu un atkārtotšanu.
- 81 Tādējādi uz astoto un devīto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienlīdzīgas attieksmes princips un diskriminācijas pret saimnieciskās darbības subjektiem aizlieguma princips ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem tiek prasīts atzīt par spēkā neesošu un atkārtot elektronisku izsoli, kurā nav ticis uzaicināts saimnieciskās darbības subjekts, kas ir iesniedzis pieņemamu piedāvājumu, un tas tā ir arī apstākļos, kad nevar tikt konstatēts, ka izslēgtā subjekta dalība būtu grozījusi izsoles rezultātu.

Par desmito jautājumu

- 82 Ar savu desmito jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2004/18 tiesību normas var tikt interpretētas Direktīvas 2014/24 tiesību normu gaismā, lai gan pēdējās minētās transponēšanas termiņš vēl nav beidzies, ciktāl tās tiesību normas nav pretrunā Direktīvas 2004/18 tiesību normām.
- 83 Lai atbildētu uz šo jautājumu, vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru principā ir jāpiemēro tā direktīva, kura ir spēkā brīdī, kad līgumslēdzēja iestāde izvēlas, kādu procedūru tā īsteno, un galīgi izlemj jautājumu, vai pastāv pienākums veikt iepirkuma procedūras iepriekšēju izsludināšanu publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanai. Turpretī nav piemērojamas tādas direktīvas normas, kuras transponēšanas termiņš ir beidzies pēc šī brīža (spriedums, 2014. gada 10. jūlijs, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 84 Pamatlietā attiecīgā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūra ir tikusi publicēta 2013. gada 24. decembrī, bet Direktīva 2014/24 ir tikusi pieņemta tikai 2014. gada 26. februārī, un katrā ziņā tās transponēšanas termiņš saskaņā ar tās 90. pantu izbeigsies 2016. gada 18. aprīlī.
- 85 Šajos apstākļos Direktīva 2014/24 *ratione temporis* pamatlietā nav piemērojama.
- 86 Turklāt ar Direktīvas 2014/24, ar kuru, kā izriet jau no tās nosaukuma, tiek atcelta Direktīva 2004/18, piemērošanu pirms tās transponēšanas termiņa beigām dalībvalstīm, tāpat kā līgumslēdzējām iestādēm un saimnieciskās darbības subjektiem, tiktu atņemta iespēja izmantot termiņu, kas ir pietiekams, lai pielāgotos ar to ieviestajiem jaunajiem noteikumiem.
- 87 Pēc šāda atgādinājuma veikšanas ir jānorāda, kā izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, ka iesniedzējtiesa ar savu jautājumu it īpaši vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkts, ar kuru ir atzītas katra saimnieciskās darbības subjekta tiesības konkrētam līgumam izmantot citu subjektu iespējas, ir jāinterpretē, ņemot vērā Direktīvas 2014/24 63. panta 1. punkta, kas ir norma, kura atbilst minētajam 48. pantam, saturu.
- 88 Šajā ziņā atbilstoši iesniedzējtiesas viedoklim ir jānorāda, ka Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkta redakcija ir vispārīga un tajā nav precīzi norādīta kārtība, kādā saimnieciskās darbības subjekts var izmantot citu subjektu iespējas saistībā ar publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru.
- 89 Turpretim Direktīvas 2014/24 63. panta 1. punktā no tās [pieņemšanas] laika ir paredzēts, ka saimnieciskās darbības subjekti var izmantot cita subjekta iespējas tikai tad, “ja šis subjekts veiks darbus vai sniegs pakalpojumus, kuriem šīs spējas ir nepieciešamas”.
- 90 Lai gan ir taisnība, ka Direktīva 2014/24, kā ir norādīts tostarp tās preambulas 2. apsvērumā, ir vērsta uz to, lai precizētu zināmus galvenos jēdzienus un koncepcijas, lai nodrošinātu juridisko noteiktību, kā arī ietvertu dažus ar tiem saistītus Tiesas iedibinātās judikatūras aspektus, tad tomēr ar šīs direktīvas 63. pantu ir veikti būtiski grozījumi attiecībā uz saimnieciskās darbības subjekta tiesībām izmantot citu subjektu iespējas saistībā ar publiskā iepirkuma līgumu.
- 91 Ar Direktīvas 2014/24 63. panta 1. punktu nekādi netiek turpināta Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkta pastāvēšana un netiek izskaidrota tās piemērošanas joma, bet gan ir paredzēti jaunu nosacījumi, kas nav bijuši paredzēti iepriekšējā tiesiskajā regulējumā.
- 92 Šajos apstākļos minētā Direktīvas 2014/24 tiesību norma nevar tikt izmantota par Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkta interpretācijas kritēriju, jo šajā lietā jautājums nav par šaubu attiecībā uz pēdējās minētās tiesību normas satura interpretāciju kļiedēšanu.
- 93 Cita pieeja radītu zināmu jaunā tiesiskā regulējuma, kas ir atšķirīgs no Direktīvā 2004/18 paredzētā regulējuma, priekšlaicīgas prettiesiskas piemērošanas risku un būtu acīmredzami pretrunā saimnieciskās darbības subjektu tiesiskās noteiktības principam, kas ir princips, kura ievērošanu ar Direktīvu 2014/24, kā izriet tostarp no tās preambulas 2. apsvēruma, turklāt ir tieši paredzēts nodrošināt.
- 94 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz desmito jautājumu ir jāatbild, ka tādos apstākļos, kādi pastāv pamatlietā, Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkta noteikumi nevar tikt interpretēti Direktīvas 2014/24 63. panta 1. punkta noteikumu gaismā.

Tiesāšanās izdevumi

⁹⁵ Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvas 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu [būvdarbu, piegādes un pakalpojumu publiskā iepirkuma līgumu] slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, 47. panta 2. punkts un 48. panta 3. punkts, aplūkojot tos kopsakarā ar šīs direktīvas 44. panta 2. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka:
 - ar tiem ir atzītas ikviena saimnieciskās darbības subjekta tiesības saistībā ar noteiktu līgumu izmantot citu subjektu iespējas neatkarīgi no starp šo subjektu un šiem citiem subjektiem pastāvošo saistību rakstura, ciktāl tas ir pierādījis līgumslēdzēja iestādei, ka kandidāta vai pretendenta rīcībā faktiski būs minēto subjektu resursi, kas ir nepieciešami šī līguma izpildei, un
 - nav izslēgts, ka īpašos apstākļos, ņemot vērā attiecīgā līguma priekšmetu, kā arī tā mērķus, minēto tiesību īstenošana var tikt ierobežota. Tas tā ir tostarp tad, ja iespējas, kuras ir subjektam – trešajai personai – un kuras ir vajadzīgas šī līguma izpildei, nevar tikt nodotas kandidātam vai pretendentam, kā rezultātā pēdējais minētais uz minētajām iespējām var atsaukties tikai tad, ja šis subjekts – trešā persona – tieši un personīgi piedalās minētā līguma izpildē;
- 2) Direktīvas 2004/18 48. panta 2. un 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ievērojot konkrētā līguma priekšmetu, kā arī tā mērķus, šī līguma pareizas izpildes nolūkā līgumslēdzēja iestāde īpašos apstākļos var paziņojumā par līgumu vai iepirkuma procedūras specifikācijās tieši norādīt precīzus noteikumus, ar kādiem saimnieciskās darbības subjekts var izmantot citu subjektu iespējas, ja vien šie noteikumi ir saistīti un samērīgi ar minētā līguma priekšmetu un mērķiem;
- 3) Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienlīdzīgas attieksmes princips un diskriminācijas pret saimnieciskās darbības subjektiem aizlieguma princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tādos apstākļos, kādi pastāv pamatlietā, ar tiem netiek pieļauts, ka līgumslēdzēja iestāde pēc piedāvājumu, kas ir tikuši iesniegti saistībā ar publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, atvēršanas apmierina saimnieciskās darbības subjekta, kas ir iesniedzis piedāvājumu attiecīgajam līgumam kopumā, lūgumu izvērtēt tā piedāvājumu vienīgi saistībā ar noteiktu šī līguma daļu piešķiršanu;
- 4) Direktīvas 2004/18 2. pantā noteiktais vienlīdzīgas attieksmes princips un diskriminācijas pret saimnieciskās darbības subjektiem aizlieguma princips ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem tiek prasīts atzīt par spēkā neesošu un atkārtot elektronisku izsoli, kurā nav ticis uzaicināts saimnieciskās darbības subjekts, kas ir iesniedzis pieņemamu piedāvājumu, un tas tā ir arī apstākļos, kad nevar tikt konstatēts, ka izslēgtā subjekta dalība būtu grozījusi izsoles rezultātu;
- 5) tādos apstākļos, kādi pastāv pamatlietā, Direktīvas 2004/18 48. panta 3. punkta noteikumi nevar tikt interpretēti Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīvas 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18 63. panta 1. punkta noteikumu gaismā.

[Paraksti]